



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu CIII. usque ad Casum CXVII. inclusivè exhibens Materiam de Sacramentis extremæ Unctionis, Ordinis & Matrimonii, item de Censuris

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1753

VD18 13475452-001

Casus CXII. De Usu Matrimonii & Obligationibus Conjugum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39841

CASUS CXII.

De Usu Matrimonii, & Obligationibus Conjugum.

Zolima Neosponsa ex Confessario petit: 1. An liceat copula in dubio de valore Matrimonii. 2. Quid si unus, vel uterque voverit continentiam. 3. Quid de adultero, vel incestuoso. 4. An liceat copula ex sola voluptate, aut quando nulla est spes proles, aut propter sanitatem. 5. Quid si non servetur situs, aut modus copula. 6. An locus, vel tempus. 7. Qualiter liceant conjugibus aspectus oscula, tactus &c. 8. Delectationes morosa. 9. Aspectus speciosa imaginis tempore coitus. 10. An sit obligatio ad actum conjugalem. 11. Quid si conjuges sit suspectus de adulterio. 12. Vel petat in ebrietate, nimis saepe, infectus morbo. 13. Vel ob paupertatem proles nascitura ali non possit. 14. An petatur cum peccato. 15. Et seq. Quid de obligatione cohabitandi, proles, & familiam gubernandi.

Pro Resol.

QUÆR. I. An & qualiter licitus sit usus Matrimonii?

- I. R. De fide certum est Matrimonii usum per se licitum esse; dicit enim Apostolus 1. Cor. 7. *Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro.* Dico: *Per se*: nam per accidens variis modis usus Matrimonii potest fieri illicitus, ut
- I. Si unus, vel uterque sit moraliter certus Matrimonium esse nullum, ita ut non habeat prudentiam

motivum pro ejus valore, tunc sciens invaliditatem ex nulla causa, nequidem ex metu mortis petere aut reddere potest debitum, ut dixi *Cas. preced.* quia redditio tali casu esset mera fornicatio, quæ est intrinsecè mala. In dubio, an Matrimonium jam bonâ fide contractum sit validum, diligenter inquirendum est in veritatem, & interim abstinendum ab omni copula, & actu carnali; si adhibitâ sufficiente diligentia dubium deponi non possit, probabilius & peti & reddi potest debitum, saltem si dubium in utramque partem sit negativum vel positivum. *Sot. Henriq. Sanch. l. 2. d. 4. Pyrrh. de Spons. n. 181.* quia in dubio standum est pro valore actûs, & causâ favorabili, qualis est Matrimonium, *c. ex litt. de probat. l. 19. quoties de rebus dubiis*, & conjuges sunt in possessione Matrimonii bonâ fide contracti, ut supponitur, & non est periculum, nisi peccati materialis, cum supposita sufficienti inquisitione inculpabiliter ignorent invaliditatem Matrimonii; sicut ergo possidens bonâ fide agrum, si superveniens dubium vincere non possit, licitè retinet, & usurpat agrum, licet cum periculo injustitiæ materialis, sic & hic licitè utitur Matrimonio cum periculo materialis fornicationis, videturque id decisum *in c. laudabilem de frig. & malef.* ubi dicitur, quòd superveniente dubio de impotentia uterque possit ad triennium reddere & petere debitum. *Nec obstat*, quòd *in c. inquisitione de sent. excomm.* dicatur: *cum conscientia pulsat animum ex credulitate probabili, & discretâ, quamvis non evidenti & manifestâ: debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet*; nam hoc *c.* loquitur de casu, quo est motivum probabile pro nullitate, nulla autem probabilitas pro valore matrimonii, tunc enim dicit

O 3

reddi,

reddi, sed non peti posse debitum: aliud est, si pro utraque parte, vel pro neutra sit ratio probabilis, & Matrimonium jam bonâ fide sit contractum, quod addo: nam si malâ fide sit contractum cum dubio impedimenti, non Matrimonium sed lex non fornicandi est in possessione, ideoque si uterque malâ fide contraxit, neuter petere aut reddere debitum poterit; si unus contraxit bonâ fide, & dubium vincere non potest, hic petere, & per consequens alter reddere tenebitur, *Palao. Pirrh. num. 180.*

2. 2. Si una conjux ante Matrimonium emisit votum continentiae, non potest petere debitum, imò & tenetur, si possit, disponere conjugem, ut & ipsa abstineat, si tamen conjugem à petitione avertere non possit, obligatur reddere debitum *c. si dicat 33. q. 5.* de reliquo tenetur servare votum, quantum potest; unde si altera conjux consentiat, vel per incestum, aut adulterium se privaverit jure petendi, nequidem licebit reddere debitum, quia illud negare, & castitatem promissam servare potest absque injuria compartis; Item soluto Matrimonio, etiam si ante in petendo debito dispensatum fuerit, continentia integra servanda erit, nec sine dispensatione S. Pontificis (cui votum castitatis reservatum est) poterit transire ad alias nuptias. *Vid. Cas. 70. à n. 19. & Cas. 71. n. 14.* idem dicendum de voto, quod una conjux sine alterius consensu stante Matrimonio emittit; si verò altera pars votum simpliciter approbet, vel reciproce castitatem voveat, neuter petere vel reddere poterit debitum. Si ex post forent in periculo incontinentiae, oporteret petere dispensationem,

3. Adulter quidem potest petere debitum, innocens tamen non tenetur ei reddere : incestuosus cum consanguineâ suâ conjugis in primo vel 2do gradu, petere non potest ob affinitatem, quam contraxit cum propria conjugē : si autem marito non petente nec uxor ex verecundiâ petere auderet, ideòque foret in periculo incontinentiæ, maritus se modestè insinuare posset, imò si ignoret suo incestui istam pœnam esse annexam, uti ordinariè contingit in rudibus, hanc pœnam probabiliter non incurrit. *Laym. hic c. 8. n. 8.* aut si eam incurrit, ut probabilius est, à Mendicantibus, & cum iis participantibus absolvi potest, ut dixi *c. preced. n. 11.*

4. Actus conjugii fit illicitus, si fiat ex indebito fine v. g. ex mera voluptate ; tunc enim erit saltem venialiter malus, ut certum est ex prop. 9. ab Innoc. XI. damnatâ : *Opus conjugis ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpâ ac defectu veniali* : Ratio est inversio ordinis : natura enim huic actui indidit voluptatem ad acuendam, & aptiorem reddendam ipsam operationem generativam, ergo contra ordinem naturæ agit, qui ipsam operationem ad delectationem refert : igitur primarius finis copulæ conjugalis est generatio proles, secundarius est vitare periculum incontinentiæ in se & in comparte, nec non comparti petenti reddere actum ex justitia debitum ; ex ejusmodi fine usus Matrimonii non tantùm licitus, sed & potest esse meritorius ; quia licitè honestèque potest quis uti Matrimonio ad finem, ad quem à Deo est institutum ; sed Matrimonium post lapsum Adæ non tantùm institutum est ad generandam prolem, sed & secundario in remedium concupiscentiæ, ut patet ex *1. Cor. 7. Revertimini in id ipsum, ne*

tentet vos Sathanas propter incontinentiam vestram, S. Thom. in suppl. q. 42. art. 2. in O. Nec obstat, quod fortè ob senium, sterilitatem, pregnantem uterum &c. non sit spes prolis, aut etiam ob paupertatem, vel difficultatem partus inefficaciter quis optet prolem non nati, quia adhuc potest esse in remedium concupiscentie, & propter hunc finem dicit S. Th. q. 51. art. 5. ad 3. permitti senibus sterilibus Matrimonium, cur non & usus Matrimonii? & quamvis D. Th. q. 49. art. 5. ad 4. dicat esse veniale uti Matrimonio purè propter sanitatem corporis, tamen id aequè probabiliter & communiùs negant alii, quia ipse usus Matrimonii, & talis finis per se est honestus, nec semper teneor agere ex fine honestissimo, & cum Matrimonium primario sit institutum ad propagationem speciei, videtur secundario institutum ad conservationem individui generantis, cum species, nisi salvis individuis, propagari non possit. Sporer n. 489.

5. §. Si non servetur debitus situs, vel modus copulæ, & non sit periculum effundendi semen extra vas naturale, uti communiùs non esse testantur DD. si conjuges stando à latere, vel tergo congregiantur, aut vir sit succubus, mulier incubaba, quamvis gravissimè propterea sint increpandi, probabiliùs tantùm peccant venialiter, & si sit justa causa, v. g. ne noceatur mulieri pregnantis nullo modo. Sanchez. l. 9. d. 16. Si experientia constaret esse periculum effusionis, aut talis situs adhibeatur ad impediendam prolem, foret mortale, imò omnis voluntaria effusio seminis extra vas est intrinsecè mala, & in vase præpostero est peccatum gravissimum & species adulterii, juxta alios species Sodomix. Mulier, quæ recepto jam viri

semine se manibus iuvat ad seminationem, peccat mortaliter, quia per seminationem viri copula jam est perfecta, ideóque ejusmodi procuratio seminationis ex post facta foret mollities. *Sanch. Peretz. disp. 94. lect. 8. Gobat. tr. 10. num. 59.* docent non peccare mulierem, si ob difficultatem prolis educandæ vel nimium partûs periculum, tempore coitûs aliò animum convertat, ut sic ipsa non seminet, & generationem prolis eviret: quod non possum approbare, videtur enim sic positivè impediri generatio, vel conceptio prolis, quod non licet etiam ex causa paupertatis, vel difficilis partûs, sed tali casu potius mutuo consensu abstinendum est ab usu conjugii.

6. Requiritur, ut copula fiat debito tempore, 6. & loco secreto: ratione *temporis* rarò peccatur; nam quamvis decentissimum sit die Communionis abstinere, tamen communiùs Theologi non agnoscunt obligationem. Idem plures dicunt de copulâ habitâ tempore menstrui, quam tamen sine causâ saltem petere, erit veniale, quod à priori tenet de copulâ cum puerperâ physicè nondum purificatâ, quam plures dicunt esse mortale ob periculum matris aut prolis, & ex hujusmodi impuris commixtionibus nascuntur non nunquam proles monstrosæ, claudæ, gibbosæ, infirmæ &c. Ratione *loci* peccatur mortaliter, si fiat in Ecclesia, nisi excuset necessitas, ut si conjuges tempore belli diu cogantur in Ecclesiis desertis habitare cum periculo incontinentiæ.

QUÆR. II. Qualiter conjugibus liceant 7. cogitationes, affectus, delectationes, imaginationes, oscula, aspectus, sermones venerei &c.?

O 5

B. Hæc

℞. Hæc omnia, si fiant in ordine ad excitandam copulam cum propria conjuge sine periculo pollutionis, & absque imaginatione personæ alienæ, vel nullum sunt peccatum, vel tantum veniale, nisi nimium excedatur honestas naturalis juxta sequentes explicationes. Sit autem venia verbis inhonestioribus pro explicatione præsentis materiæ omninò necessariis: *Omnia enim mundi mundis*, teste Apostolo.

Itaque 1. Quamvis plures probabiliter à mortali excusent conjuges se in partibus venereis osculantes, attamen mortalis, infanda, & plus quàm bestialis libido est, membro ori imposito coire usque ad seminationem, vel seminationis periculum; quis putasset hoc fieri ab homine rationali? & tamen fit, pro nimis sapè.

2. Aspectus, tactus, oscula, cogitatio, & affectus ad copulam, & similia, si fiant cum præviso pollutionis periculo, etiam in conjugibus sunt mortale, etiamsi pollutionem directè non intendant, idque vel maximè tunc, si tactus sint ità venerei, ut proximè disponant ad pollutionem, aut sint quasi inchoata pollutio, & conjuges in eo loco existant, ubi copulam exercere non possunt; si autem absit periculum pollutionis, & ejusmodi amplexus, oscula &c. sine diminutione amoris conjugalis negari non possint, non erunt mortale, præsertim ex parte reddentis, etsi præter intentionem aliquando sequatur pollutio. *Gobanum*, 667. erunt tamen veniale, si fiant ex mera voluptate; idem dicunt plerique de tactu venereo corporis proprii, si fiat præsentè conjuge, quia tunc abest periculum pollutionis, ut sup-

ponitur, & ejusmodi tactus refertur ad copulam: absente autem conjuge ejusmodi tactus est mortaliter malus, quia nequit referri ad copulam, quæ tunc haberi non potest, sed ex natura sua tendit ad pollutionem, cujus periculum plerumque adest,

3. Delectatio morosa, vel complacentia in actu conjugii, si fiat animo se excitandi ad novam copulam conjugalem, nullum est peccatum: si fiat ex mera voluptate, secluso tamen pollutionis periculo, est tantum veniale ob defectum debiti finis: e contra delectatio de copula habita cum priore conjuge, vel cum aliena, semper est mortale, & adulterium mentale. Ratio est, quod prior delectatio de copula cum conjuge vivente, sit de objecto secundum se licito, scilicet de copula cum sua conjuge, alia est de objecto illicito, seu de copula cum non suâ: hæc tamen intellige, si neuter conjugum existat in voto castitatis, nam si voto obstrictus incipiat tactus secum vel cum conjuge, vel morosè delectetur de copulâ, peccat mortaliter toties quoties contra votum ut patet. E contra, si copula conjugalis ob circumstantiam extrinsecam sit illicita, v. g. ob periculum morbi, vel abortûs; tactus, amplexus, delectationes morosæ & similes actus inter conjuges citra periculum pollutionis, non esse nisi veniale docent Theologi communiter, eò quod Matrimonium hæc omnia videatur in tantum coonestare, & certè, si illa omnia forent mortale, in periculosissimo statu versarentur conjuges juvenes se multum amantes &c.

4. Quamvis Sanchez, & alii excusent saltem à mortali mulieres, quæ tempore coitûs aspiciunt speciosas imagines, ut earum intuitu for-

mo.

formosas proles concipiant : rectè tamen fa-
tentur, rem esse plenam periculo, imò vide-
tur esse adulterium mentale, vel saltem evi-
dens ejus periculum, sibi tunc imaginari formam
alterius maris.

10. QUÆR. III. An, & qualiter actus conjugal-
is sit obligatorius ?

R. Evolutio primo bimestri (quod conju-
gibus à jurè ad deliberandum conceditur,)
tenetur alter alteri seriò, justè, & rationabiliter
petenti debitum ex justitiâ & sub mortali red-
dere, ad hoc enim se obligârunt vi contractus
Matrimonii. Est communis & certa ex 1. ad Cor. 7.
Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro.
Item, *Nolite fraudare invicem, nisi ex consensu ad
tempus.*

Dicitur 1. *Serio petenti*, nam si conjux non
petat copulam seriò, & tanquam debitum, sed
tantùm obiter, amicè, & benevolè, nec agrè ferat
si unâ vel alterâ vice modestè denegetur, non erit
mortale; secùs, si conjux sit valdè agrè latura,
aut præ verecundiâ non ausit instanter petere, vel
sit in periculo incontinentiæ, tunc enim semper
erit mortale vel semel debitum negare, quod a
potiori tenet, si ex pertinacia, odio, vindictâ,
vel morositate negetur, aut non reddatur, nisi
post rixas, & cum magnâ difficultate. Est commu-
nis cum *Tan. disp. 8. q. 6. n. 25.*

11. Dicitur 2. *justè*, nam si conjux per incestum
vel adulterium jus ad copulam amiserit, altera parte
non tenetur ei debitum reddere, nisi & ipsa adu-
terium commisisset, tunc enim injuria per injuri-
am compensaretur, aut innocens injuriam libere
restituat verbo vel facto per voluntariam v.g. debi-
ti petitionem vel redditionem; injuria enim semper

remissa non reviviscit: ad negandum autem debitum non sufficit suspicio, vel aliqualis probabilitas adulterii, sed requiruntur indicia quasi certa, quia ipse est in possessione juris sui, & delicta non præsumuntur.

Dicitur 3. *Rationabiliter petenti*, nam irrationabiliter petenti sine culpâ negari potest, ut, si petat ex ebrietate, furore, amentia, si nimis sæpe & importunè, & non adsit periculum incontinentiæ, si ex redditione imminet periculum mortis, vel gravis morbi, eò quòd v. g. petens sit infectus peste, leprâ, morbo gallico &c. non est obligatio reddendi; non enim censentur conjuges se ad ejusmodi casum non prævisum, obligasse, nisi periculum infectionis esset valdè remotum, & periculum proximum incontinentiæ, tunc enim locum habet, quod dicitur C. 2. *de conjug. lepr.* *Si virum vel uxorem leprosum fieri contingat, & infirmus à sano debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quod exigitur, solvendum est.* Sola paupertas, vel difficultas educandi prolem vix unquam sufficit ad negandum debitum, quia paupertas vix unquam tanta est, ut proles cum ordinariâ DEI gratiâ, accedente propria industriâ, juxta cujusvis statum educari non possit, & econtrâ in juvenibus diu abstinentibus rarò aberit periculum incontinentiæ. Si petatur cum peccato solius potentis, ut si hic existat in voto, vel petat modo, vel situ indubito, aut ex mera voluptate, & petitio bonis verbis averti non possit, potest reddi debitum, sed non est obligatio, ut habet communis, quia, quamvis tunc petens peccet, tamen non amisit jus suum, & altera pars excusatur à cooperatione ex justa causa, ne scilicet graviter offendant vel

12.

13.

14.

vel lædat amorem conjugalem : econtrà si circumstantia, vel culpa teneat se ex parte ipsius copulæ, ut, si petatur in loco sacro, cum evident i periculo abortûs, cum inceptione extra vas naturale, est mortale & reddere & perere, nisi ignorantia excuset, quia tunc ipse actus secundùm se est illicitus, ergo eum ponere est peccatum ex parte utriusque.

QUÆR. IV. Quid de reliquis obligationibus conjugum?

15. R. Obligatio conjugum est quadruplex 1ma est *mutua*, ad cohabitandum, & ad reddendum invicem debitum, de quo jam dictum est. 2da, est obligatio *mariti* ad uxorem ut eam sustentet, instruat, protegat &c. 3tia est *Uxoris* ad maritum, ut ei debitam reverentiam & obedientiam exhibeat, &c. 4ta est obligatio *utriusq;*, sibi mutuò subveniendi, proles honestè & præcipuè in DEI timore educandi, instruendi, familiæ prospiciendi, mala & scandala ab ea revertendi &c. hinc.

Deduces Seqq. 1. tenentur conjuges sub gravi peccato sibi cohabitare, utendo eadem domo, mensâ, & lecto; ita ut injustè retinens peccet graviter, quæ quidem obligatio descendit ex jure divino præcipiente *Gen. 2.* ut homo adhæreat uxori suæ, & consequenter uxor viro suo, tum ex jure naturali, seu natura contractûs matrimonialis requirentis individuum vitæ societatem. Dixi: *injustè*, nam si unus conjugum absit ad tempus negotiaturus, aut honestè se recreaturus &c. non est ideo culpandus, quia non censentur se ad omnimodam cohabitationem obligasse, sed tantùm ad rationabilem non excusarem tamen, ait *Henno*, qui capritii causa diu

militaret vel peregrinaretur invitâ conjuge, & cum nullibi absentiae tempus determinetur, relinquitur id iudicio prudentis, pensatis absentiae causis ac periculo incontinentiae; & iudex, dum constat, quòd incontinenter vivant, cogere potest ad cohabitandum.

2. Viri est, habitationem eligere, quia est caput mulieris & familiae, nisi aliter convenerint, quia tunc stare debent conventioni, ita, ut, si maritus alibi domicilium figat, uxor non teneatur sequi, nisi adsit causa specialis, quod addo, quia non censetur conventio casum peculiarem comprehendere; & ideo si acciperet vit in alia urbe officium, à quo honesta familiae sustentatio penderet, uxor virum illuc transmigrantem, uti alias semper, ita & tunc non obstante pacto comitari deberet.

16.

3. si vir fiat vagabundus, non tenetur uxor ipsum sequi, quia hoc foret gravissimum onus, & ille vivendi modus dedecet mulieres praesertim honestas. Si ante nuptias vagus fuisset more histrionum, sequi teneretur, quia tunc ipsa censetur consensisse, & illos mores approbasse; si tamen absque gravi detrimento virum sequi non posset, non teneretur. *Reiff.*

4. Si uxor ex causa necessaria v. g. ob sanitatem &c. domicilium mutet, etiam maritus (si commodè fieri possit) sequi teneretur ob tuenda jura matrimonii; quia quòdam mutua obsequia conjugalia vir & uxor pares sunt, cum hac tamen differentia, quòd vir, quia caput est, possit pro libitu mutare, uxor tantum necessitate cogente, *Sanch. Reiff.* Si alteruter exul fiat ob delictum, compars probabilius sequi non teneretur.

§. Vir

17. 5. Vir obligatur uxori ad præstanda alimenta, quo nomine etiam veniunt alia vitæ necessaria, ut vestitus, habitaculum &c. & vicissim uxor, si possit & vir inops sit, tenetur virum alere, hoc enim poscit mutuus conjugum nexus; imò si (etiam ex delicto) alteruter in exilium relegatur, mancipetur triremibus, carceri &c. nec habeat de bonis suis, unde sustentetur, tenetur compars necessaria subministrare, quantum potest. Si tamen ante ex sua culpa recessisset à conjugē, cessaret hæc obligatio, nisi pœnitentia ductus vel ducta redire velit, tunc enim causa negandi alimenta tollitur, & consequenter reddit obligatio ea præstandi.

6. An uxor teneatur solvere ex bonis propriis æs alienum quod vir contraxit ad uxorem & familiam sustentandam, si non supersint bona Mariti ad solvendum, controversant authores vide Ger-vasium pag. 402.]

7. Maritus potest & debet corrigere uxorem delinquentem; at si modum excedat facile poterit peccare mortaliter, ut si eam cum periculo abortûs, vel fructûs extinguendi, aut ei notabiliter nocendi, percutiat, vexet, exasperet, crudeliter tractet, graviter & injustè contristet: e contra peccat uxor, si maritum inhonoret, diffamet, contumeliis afficiat: peccat uterque, si proles aut familiam negligant, ad eorum actus & mores non attendant, delinquentes non corrigant, noxias aut periculosas conversationes non arceant, malo exemplo præeant, de necessariis sive in temporalibus sive in spiritualibus non provideant: juxta illud Apostoli 1. Tim. 5. *Si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.*

8. Pro coronide totius hujus Tractûs col-18.
liges varios effectus matrimonii, quales sunt
1. Indissolubilitas vinculi. 2. Obligatio debi-
ti. 3. Non nubendi alteri vivente conjuge.
4. Cohabitandi. 5. Communicatio quædam
bonorum & honorum. 6. Libertas à servi-
tute, si Dominus nuptui tradat personam
servituti subjectam. 7. Impotentia sine con-
sensu alterius se in servitutem vendendi. 8.
Nullitas quorundam donationum inter conju-
ges. 9. Potestas mutua irritandi vel suspen-
dendi vota, in quantum præjudicant juri Con-
jugum. 10. Obligatio præstandi alimenta, &
sibi mutuò succurrendi. 11. Legitimatio pro-
lis illegitimè conceptæ vel etiam natæ, de qui-
bus omnibus sparsim per decursum Theologiæ.
12. Gratia sanctificans Sacramentalis cum ju-
re ad auxilia specialia, quæ necessaria sunt,
vel utilia ad hoc, ut conjuges se castè dili-
gant, proles Christianè suscipiant & educant,
ac omnia Matrimonii onera patienter

in CHRISTO
ferant.



P

CA-

R. D. Janjen Theol. Moral. Tom. IV.